

Zvonko Pažin

## PREZBITAR - PREDSEDATELJ EUHARISTIJE

### A. Uvodna pitanja

Na Kongresu predsjednika i tajnika nacionalnih Vijeća za liturgiju (pri BK) u Vatikanu 23.-27. listopada 1984. predsjednik Liturgijskog vijeća Indonezije izvješćuje kako je u njegovoj zemlji 60% katolika lišeno nedjeljne euharistije i imaju samo bogoslužje riječi, naravno, zbog manjka svećenika.<sup>1</sup> Očito je da u Indoneziji katehete imaju veliku važnost i da u praksi čine sve što i župnici, s izuzetkom predsjedanja euharistiji, slavljenju sakramenta pokore i bolesničkog pomazanja. Javljaju li se to nove strukture? Je li to novi izraz crkvenosti, organski razvoj životnosti Crkve ili su to neka *ad hoc* rješenja? Sličnih primjera imamo, međutim, i puno bliže: i na njemačkom govornom području ima sve više »priesterlose Gottesdienste«, tj. (nedjeljnih) bogoslužja bez svećenika. Može li se ustvrditi da se u svijesti nemalog broja katolika sve više javlja slika Crkve bez euharistije i bez prezbitara, baš kao što je to slučaj u protestantskim Crkvama? Koji je dakle smisao i koja je vrijednost i posebna prezbitarske službe? Već se dulje vremena čuju glasovi kako je nedopustivo da se za neke važne službe imenuju laici »ad hoc«, kao npr. izvanredni djelatnici pričesti. Nije u skladu s crkvenom tradicijom da netko obnaša službu akolite, a nije akolita, da netko obnaša službu lektora, a nije lektor, da netko obnaša službu učitelja vjere, a nije uveden u tu službu. Neki govore da bi trebalo uvesti sakramentale, dakle, uvedene službenike, pogotovo kad su u pitanju pastoralni referenti ili katehete u misijskim krajevima koji često budu pravi nositelji i voditelji zajednica. U Njemačkoj se sve više javlja želja da se određena »priesterlose« župa povjeri pastoralnom referentu. Kako bi onda takva osoba bila uvedena u tu svoju službu? Priznat ćemo, nisu to jednostavna pitanja i na njih nije lako odgovoriti.<sup>2</sup>

Određene nedorečenosti u tome smislu ostavlja i sam 2. vatikanski sabor. Naime, on ističe važnost i nezamjenjivost biskupske službe:

*SC 41: Biskup se ima smatrati velikim svećenikom svoga stada, od njega na neki način proistječe i ovisi život vjernika u Kristu. Stoga svi treba da uvelike cijene liturgijski život biskupije oko biskupa, naročito u stolnoj crkvi...*

<sup>1</sup> THE LITURGICAL COMMISSION OF THE INDONESIAN BISHOPS' CONFERENCE, *A Brief synthesis of Liturgical Developments in Indonesia, Malaysia, and Singapore prepared for liturgical congress in Rome*, str. 2. u: CONGREGAZIONE PER IL CULTO DIVINO, *Convegno dei presidenti e segretari delle commissioni nazionali di liturgia*, Città del Vaticano, Aula del Sinodo, 23-27 ottobre, 1984., (rukopisi)

<sup>2</sup> Usp. K. RAHNER, *Pastorale Dienste und Gemeindeleitung*, u *Stimmen der Zeit* 195 (1977) 733-743; P. HÜNERMANN, *Ordo in neuer Ordnung? Überlegungen zur Frage der Ämter und Dienste in der Kirche heute*, u F. KLOSTERMANN (prir.), *Der Priestermangel und seine Konsequenzen*, Düsseldorf 1977., 58-94.

S druge pak strane, isti Sabor naglašava važnost i dostojanstvo laika naglašujući kako oni imaju svećeničko, proročko i kraljevsko dostojanstvo:

LG 31: *Vjernici (...), pošto su krštenjem združeni u jedno tijelo s Kristom, učinjeni Božjim Narodom i na svoj način postali dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, vrše, koliko na njih spada u Crkvi i u svijetu misiju čitavog kršćanskog naroda.*

Upravo izrazi »na svoj način« i »koliko na njih spada« pobuđuje našu pozornost. Može, naime, izgledati da se Sabor »mačehinski« odnosi prema svećenicima koji ostaju nekako »pritješjeni« između posebno vrednovane biskupske službe i naglašene važnosti laičkog poslanja.<sup>3</sup>

Kada je u pitanju liturgijsko slavlje, pogotovo euharistija, sad dolazimo do temeljnog pitanja: koja bi bila specifično prezbiterijska uloga, različita od biskupske službe i laičkog poslanja? Na ovo, ne baš lako pitanje, pokušat ćemo odgovoriti kraćim pregledom razvoja službi u Crkvi, zatim ćemo razložiti pitanje hijerarhijskog i sveopćeg svećeništva, da bismo onda dali sliku svećenika u euharistiji koja je »culmen et fons« svekolikog bogoslužja Crkve.

## B. Prezbiter, predsjedatelj euharistije

### 1. Razvoj službi u Crkvi

Crkvene su se službe i redovi razvijali od apostolskih vremena. Isusova proročka, pastirska i svećenička služba nastavlja se i biva nazočnom u apostolskoj službi. Ta se očituje u Kristovom proglasu: »*Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire.*« (Lk 10,16). Da bi tu službu mogli činiti, Krist im daje Duha Svetoga (Iv 20,22). Lako ćemo se složiti da se ove riječi odnose na Dva-naestoricu. I na koga još? Čuli smo kako 1 Kor 12,4-11 svjedoči o različitim darovima duha na službu u korintskoj zajednici: *riječ mudrosti, riječ spoznanja, vjera, dari liječenja, čudotvorstva, prorokovanje, razlučivanje duhova, različiti jezici, tumačenje jezika.*<sup>4</sup>

Dj 13,1 spominju još *proroke i učitelje, dakone i suradnike*. U nešto kasnijim spisima NZ nalazimo konačno na službe: *επισκοποι (episkopoi)* i *πρεσβυτεροι (presbyteroi)*. Izgleda da su u počecima to bila imena za istu službu, a kasnije se razvilo to da je *episkopos* predsjedao vijeću prezbitera. Kako da se te službe, koje su tako jasno zasvjedočene u NZ, nisu kasnije održale? Očito je da je raznolikost duhovnih darova u zajednici uskoro prešla u drugi plan, a da su se službe svele na one voditeljske koji su se u počecima, bez razlike, nazivali pastiri, episkopi i prezbiteri. Međutim, vrlo brzo, već u pismima Ignacija Antiohijskog (+110), vidimo hijerarhijske stupnjeve *biskupstva, prezbiterata* i

<sup>3</sup> Usp. P. NEUNER, *Der Laie und das Gottesvolk*, Frankfurt, 1988., str. 115-132.

<sup>4</sup> Evo još sličnih tekstova: *1 Kor 12,28: »I neke postavi Bog u Crkvi: prvo za apostole, drugo za proroke, treće za učitelje: onda čudesa, onda dari liječenja; zbrinjavanja, upravljanja, razni jezici. Zar su svi apostoli? Zar svi proroci? Zar svi učitelji? Zar svi čudotvorci? Zar svi imaju dare liječenja? Zar svi govore jezike? Zar svi tumače?«*

đakonata s točno određenim ovlastima i razgraničenjem podložnošću. Drugo, što valja zapaziti, službe sada postaju isključivo institucionalne i prenose se polaganjem ruku.

*»Ako je povijest od više razvojnih mogućnosti novozačetnih osnovnih misli i polazišta ustalila i institucionalizirala jednu određenu, to je svakako zakonito i nije nebiblijski. Povijesnom je razvoju, naime, vlastito da se u isto vrijeme ne ostvaruju sve mogućnosti, nego tek neke, a ni one u punini; tako te su vrata povijesnom razvitku otvorena. Uostalom, ne smije se previdjeti da iza stvarnog crkvenog razvoja ne stoje samo vremenski uvjetovani čimbenici, nego da treba uzeti u obzir i djelovanje Duha kojega je i Krist obećao svojoj Crkvi da joj bude pokretač i pratilac.«<sup>5</sup>*

## 2. Sveopće i hijerarhijsko svećeništvo

Crkva se ostvaruje kao kulturna i svećenička zajednica pomoću sakramenata inicijacije, tj. preko krsta, potvrde i euharistije. Sakrament krsta prvi je sakrament i po njemu su kršćani pozvani da kao udovi Kristova tijela - Crkve postanu dionici Kristove svećeničke službe prikazujući Bogu duhovne žrtve vršeći na taj način savršeno bogoštovlje. Zato oni čine »sveto svećenstvo«, jer je njihov život (shvaćen kao suobličavanje Kristu) bogoštovlje, davanje hvale Bogu. Potrebno je, međutim, ujediniti pojedine udove Crkve. Jer, iako su svi pozvani prikazivati Bogu duhovne žrtve, ipak je Krist neke postavio da po posebnom sakramentu (svećeničkog reda) uzimaju udjela na autoritetu Kristovom kojim on upravlja i vodi Crkvu. U tome smislu nam Crkva progovara:

*LG 10: »Krist Gospodin, Veliki Svećenik uzet između ljudi (usp. Heb 5,1-5), učinio je od novoga naroda »kraljevstvo i svećenike za Boga, Oca svoga« (Otkr 1,6; usp. 5,9-10). Jer se kršteni po preporodu i pomazanju Duha Svetoga posvećuju da budu duhovni dom i sveto svećenstvo, da svim djelima kršćanina prinose duhovne žrtve, i da navješćuju čudesa Onoga koji ih je iz tmina pozvao u divno svoje svjetlo (usp. 1 Pt 2,4-10). Zato neka svi Kristovi učenici, ustrajući u molitvi i hvaleći Boga (usp. Dj 2,42-47), prikazuju sebe kao živu, svetu, Bogu ugodnu žrtvu (usp. Rim 12,1), neka po svoj zemlji svjedoče o Kristu i opravdavaju svoju nadu u vječni život pred onima koji to traže (usp. 1 Pt 3,15). Opće svećeništvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo, premda se među sobom razlikuje bitno a ne samo po stupnju, ipak su u međusobnom odnosu; jer jedno i drugo imaju na svoj poseban način dio u Kristovom svećeništvu. Ministerijalni svećenik, svetom vlašću koju ima, odgaja svećenički narod i upravlja njime, izvršava euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi i prinosi je Bogu u ime cijelog naroda; vjernici pak snagom svoga kraljevskog svećeništva, sudjeluju u prinošenju Euharistije i vrše ga u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetog života, samozatajom i djelotvornom ljubavi.«<sup>6</sup>*

<sup>5</sup> A. ADAM, *Uvod u katoličku liturgiju*, HILP, Zadar, 1993., str. 212.

<sup>6</sup> LG 11: *»Imaju dio u euharistijskoj Žrtvi, izvoru i vrhuncu cjelokupnog kršćanskog života, prinose Bogu božansku Žrtvu i sebe s njom; tako svi bilo prinosom, bilo svetom pričestju izvršuju svoj dio u liturgijskom činu, ne svi jednako, nego jedni na jedan, a drugi na drugi način. Hraneći se pak Kristovim tijelom u svetoj pričesti, pokazuju konkretnim načinom jedinstvo Božjeg Naroda koje se ovim sakramentom prikladno izražava i divno ostvaruje.«*

Sabor dakle tumači kako je svaki kršćanin snagom svoga krštenja svećenik, jer prikazuje svoje tijelo, svoj život Bogu. Kršćani imaju dio u euharistijskoj gozbi, a u samom euharistijskom slavlju svaki vjernik sudjeluje na svoj način. Krist je ipak htio da se u njegovu narodu očituje i »vidljiva glava«. Zato Krist uzima neke iz kršćanskog puka, koji su već po krštenju svećenici, i daje im posebnu ulogu, preko posebnog sakramenta, sakramenta svetoga reda. Oni imaju udjela u autoritetu po kojem Krist čini da njegovo Tijelo raste, razvija se i po kojem on upravlja svojim Tijelom. Takvi kršćani su opečaćeni posebnim znakom koji ih čini sličnim Kristu svećeniku tako da mogu djelovati u Tijelu Crkve kao predstavnici njegove Glave. Evo kako to Sabor tumači:

*PO 2: A prezbiterskom službom duhovna žrtva vjernika u sjedinjenju sa žrtvom Krista, jedinog Posrednika, dolazi do punine i prikazuje se preko ruku svećenika u ime cijele Crkve u Euharistiji... a svrha je (svećeničkog) služenja da »se cijeli okupljeni grad, to jest skup i društvo svetih, prikaže Bogu kao sveopća žrtva po Velikom svećeniku koji je samog sebe u svojoj Muci prikazao za nas da mogemo biti tijelo tako uzvišene Glave«.*

Ali, da se razumijemo: svaki kršćanin treba osobno vršiti svoju svećeničku službu, tj. prikazivati svetost vlastitog života. To naravno vrijedi i za »klerike« i za »laike«. A po euharistiji se kršćanin usavršuje i sjedinjuje s Kristom svoju svakodnevnu liturgiju - svetost vlastitog života.<sup>7</sup> Ne proizlazi svećeništvo vjernika iz svećeništva klerika (kako je to bilo u Židova, tj. da se vjernici nastoje duhovno sjединiti s prinesenom žrtvom), nego obratno, naše duhovne žrtve se izražavaju u euharistiji. Jer, prava je žrtva poslušnost Božjem glasu. Prisjetimo se najstarijeg biblijskog teksta koji govori o duhovnoj žrtvi i općem svećeništvu vjernika:

*Izl 19,5-6: Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali (=slušali moj glas), vi ćete mi biti predraga svojina mimo sve narode - ta moj je sav svijet - vi ćete mi biti kraljevstvo svećenikâ, narod svet.*

I Isusova žrtva i dosljedno tome njegovo svećeništvo očitovalo se prvenstveno u tome da je on bio poslušan i ponizan sve do smrti. Tako Heb 10,5-10 - navodeći Ps 40,7-9 - izričito govori da Kristova duhovna žrtva, tj. poslušnost Božjem glasu dokida materijalne žrtve Staroga zavjeta:

*Zato on (Krist) ulazeći u svijet veli: »Žrtva i prinos ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio, paljenice ni okajnice ne sviđaju ti se. Tada rekoh: Evo dolazim! U svitku knjige piše za mene: Vršiti, Bože, volju tvoju.« Pošto gore reče: »Žrtve i prinosi, paljeni-*

<sup>7</sup> LG 34: »Sva njihova (laička) djela, molitve i apostolski pothvati, bračni i obiteljski život, svagdanji rad, odmor duha i tijela, ako se vrše u Duhu, dapače i legobe života, ako se strpljivo podnose, postaju duhovne žrtve ugodne Bogu po Isusu Kristu koje se u služenju Euharistije pobožno prinosе Ocu s prinosom Gospodinova Tijela.« Međutim, valja nadodati da Sabor ne govori uvijek jasno. Naime, kad govori o vjernicima, onda uzima množinu - duhovne žrtve, a kad govori o prezbiterima, onda govori o euharistijskoj žrtvi, dakle u jednini. Tako onda može ispasti da su duhovne žrtve vjernika žrtve tek u analognom smislu, pa su onda i oni svećenici u analognom smislu, što je očigledno premalo.

*ce i okajnice - koje se po zakonu prinose - ne mile ti se i ne sviđaju», veli zatim: »Evo dolazim vršiti volju tvoju.« Dokida prvo da uspostavi drugo. U toj smo volji posvećeni prinosom tijela Isusa Krista jednom zauvijek.*

Augustin to tumači na sljedeći način:

*Stoga i sam čovjek, koji je u Božje ime posvećen i Bogu zavjetovan, ukoliko umire za svijet da bi živio za Boga, također je žrtva... A i tijelo je naše žrtva kad ga stegom obuzdavamo, ako to (kao što i treba) činimo radi Boga... Koliko je više žrtva sama duša kad se usmjeri prema Bogu, te zažarena ognjem ljubavi njegove odbaci oblik (forma) svjetovne požude... Istinski slijedi, da cijeli izbavljeni grad, tj. skup i društvo svetih, prinese sveopću žrtvu Bogu, a preko Velikog svećenika koji u mucu žrtvova, i u liku roba sebe sama, a radi nas kako bismo bili tijelo tolike Glave... Ovo je naime žrtva kršćana: mnogi jedno tijelo u Kristu.<sup>8</sup>*

Dakle, kršćanska svetost nije u nekoj moralnoj savršenosti, nego u prijanjanju uz Boga što se ostvaruje prinosom samoga sebe. Tako se kršćanska svetost nužno prikazuje u kulturnom kontekstu. Nadalje, kršćanska svetost ne može biti nešto individualno, nego se nužno ostvaruje u Crkvi. *Kršćanska je svetost nužno eklezijalna.*

Naglasimo: kršćanin raste u svetosti time što svakodnevno prikazuje svoj život Bogu i to je za njega *pravo bogoštovlje*. Međutim, to bogoštovlje kršćanin nužno *ostvaruje u Crkvi* čiji je i sam ud. Konačno to sve skupa nalazi svoje puno ostvarenje u sakramentu euharistije. Crkva prinosi Krista, ali prinosi i samu sebe, svetost svojih članova koji su udovi Kristova tijela. Tako je, poput Krista, Crkva i svećenik i žrtveni jaganjac.

Drugim riječima, službenik (svećenik) koji izvršava na sakramentalan način žrtvu i prinos Crkve zapravo izvršava, tj. konkretizira u liturgiji, čini sakramentalno vidljivim bogoslužje same Crkve, a to je ono pravo bogoštovlje Novoga zavjeta, koje se, naravno, sastoji u tome da kršćanin zapravo prikazuje samog sebe, svetost vlastita života.

*PO 5: Euharistijski je sastanak, kojem je na čelu prezbiter, središte zajednice vjernika. Zato prezbiteri upućuju vjernike da božansku Žrtvu u misi prikažu Bogu Ocu i da s tom Žrtvom prinesu svoj život.*

SC je bio prvi saborski dekret i ne govori izravno o sveopćem svećeništvu vjernika (još se osjećao snažan utjecaj dokumenata Pija XII. gdje se o tome nije govorilo). Ono se spominje tek »usput« u SC 14 i SC 26<sup>9</sup>, ali zato kasniji saborski dokumenti izričitije govore o općem svećeništvu vjernika:

<sup>8</sup> AURELIJE AUGUSTIN, *O državi Božjoj (De civitate Dei)*, 10,6, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1982., 695-697.

<sup>9</sup> SC 14: »Majka Crkva živo želi da se svi vjernici privedu k onom punom, svjesnom i djelatnom učešću kod liturgijskih obreda koje traži sama narav liturgije i na koje kršćanski narod - jer je »izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu« (1 Pt 2,9) - snagom krštenja ima pravo i dužnost.«

*PO 2: U njemu (Kristu) naime svi vjernici sačinjavaju sveto i kraljevsko svećenstvo, po Isusu Kristu prinose duhovne žrtve Bogu i naviještaju silna djela onoga koji ih je iz tame pozvao u svoje divno svjetlo. Nema dakle ni jednog uda koji ne bi imao učešća u poslanju cijelog Tijela, nego svaki pojedini mora u svom srcu štovati Isusa i za njega proročkim duhom svjedočiti.*

O općem svećeništvu vjernika govori osobito LG koji naglašava da svi oni imaju udjela u Kristovoj svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj službi (br. 119). Ipak, potrebno je ispravno shvatiti razlike i sličnosti između općeg i hijerarhijskog svećeništva. Opće svećeništvo vjernika nije u nekom nižem smislu u odnosu na hijerarhijsko, niti se o općem svećeništvu vjernika želi govoriti kao u prenesenom značenju. Jednostavno rečeno, sav Božji narod je obdaren svećeničkim dostojanstvom, koje je plod pravog poziva i izabranja za svećeništvo. To, s druge strane nipošto ne želi umanjeti značenje ministerijalnog ili hijerarhijskog svećeništva niti ga eliminirati. I jedno i drugo svećeništvo je samo različit izraz jedinog Kristova svećeništva. Razlika između ova dva svećeništva ne bi bila u tome što bi jedno bilo više, a drugo niže, nego u različitom načinu sudjelovanja u Kristovu svećeništvu. Sabor to ovako tumači:

*LG 10: Opće svećeništvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo, premda se među sobom razlikuju bitno a ne samo po stupnju, ipak su u međusobnom odnosu; jer jedno i drugo imaju na svoj poseban način dio u Kristovom svećeništvu.*

Radi se dakle o svećeništvu koje je uvijek jedinstveno, jedinstveno u Kristu i jedinstveno u Crkvi. Međutim, ono u Crkvi postoji u dvije dimenzije. Ne radi se o razlici u stupnju, nego te dimenzije označavaju dva različita načina postojanja i očitovanja jedinstvenog Kristovog svećeništva. Razlika nastaje:

a) Iz različitog odnosa kojega vjernik i službenik imaju prema Kristu. Vjernik je *ud Tijela Kristova*, a službenik ima ulogu *glave u Tijelu Kristovu*.

b) Iz različitog izvora svećeništva u Crkvi. Opće svećeništvo vjernika proizlazi iz *sakramenta krštenja* (ucjepljenje u Tijelo Kristovo, koje je Crkva), pa je prema tome *opće*, kao što je opće i krštenje. Svećeništvo službenika proizlazi iz *sakramenta svetoga reda* (uzdignuće na službu glave u Tijelu Kristovu), pa je zbog toga *posebno*, kao što je posebna uloga glave u Tijelu Kristovu.<sup>10</sup>

Važno je naglasiti da ovi svećenički čini nisu odijeljeni, nego zajedno čine jedan svećenički čin ukoliko su samo dva vida, dvije pojave istoga svećeništva. Drugim riječima: *svećeništvo* je prisutno u *pojedinih* kršćanima ukoliko su ucjepljeni u Krista, tj. ukoliko poput njega, svoje Glave, prinose Bogu duhovne žrtve. To je ono temeljno u njihovom bogoslužju i u njihovom svećeništvu. Međutim, oni postaju *narod svećenika* i *zajednica svećenika* upravo u liturgiji,

<sup>10</sup> S. MARSILI, *La liturgia, movimento storico della salvezza*, u: AA.VV. *Anamnesis* 1, Marietti, Casale Monferrato, 1974., 31-156, ovdje 126-127.

ponaosob u euharistiji, gdje se ponajviše očituje jedinstvo Glave i udova (Euharistija čini Crkvu!), a za to je sakramentalno ostvarenje potrebna vidljiva svećenička glava, a to je zaređeni službenik. Ovdje se dakle radi o svećeništvu koje je u sebi jedno jer su oba u službi pravog duhovnog bogoštovlja. Velimo da je liturgija *kult Krista koji se izvršava u Crkvi*, a to zapravo znači da je to čin Glave (Krista) u Tijelu (Crkvi). Dosljedno tome imamo liturgiju koju glava (svećenik-namjesnik Kristov) čini u Crkvi - Tijelu Kristovu. Ministerijalno svećeništvo ostvaruje, posadašnjuje, aktualizira temeljno i opće svećeništvo vjernika. Npr. vjernici prinose Ocu duhovne žrtve svetošću svoga kršćanskog života. Te se njihove žrtve uprisutnjuju, aktualiziraju i sjedinjuju s Kristovim vazmenim otajstvom, to se događa u euharistijskoj službi, kojoj naravno, predsjedava zaređeni službenik.

Razlika stupnjeva svećenika u Crkvi odražava dvostruki položaj koji Krist ima prema Crkvi. On je Glava Crkve, ali zajedno s njom on, Krist, čini jedno Tijelo. Dosljedno tome prenosi svoje svećeništvo na dva načina: prenosi ga na Crkvu, čineći od nje općenito »svećeničko Tijelo«, ali u njoj samoj Krist prenosi svoje svećeništvo kao Glava određenim osobama na posve specifičan način: da budu »ostvaritelji« njegova kulta u Crkvi.

### 3. Euharistija, *culmen et fons liturgije*

Sve ono što je rečeno o ulozi liturgije u stvaranju tijela Crkve, na najzvrsniji način vrijedi za euharistiju, jer se životna veza između Krista i njegova Tijela - Crkve ostvaruje prvenstveno u euharistiji po kojoj vjernici postaju dionicima njegova Tijela i Krvi, njegova vazmenog otajstva. Augustin veli da *euharistija čini Crkvu: Ecclesia facit eucharistiam, eucharistia facit ecclesiam*, što se može ovako reći: Crkva postaje Tijelo Kristovo (zajednica Kristovih vjernika s njime životno povezana), stvarajući Tijelo Kristovo (slaveći euharistiju). Euharistija je životvorna veza s Kristovim spasenjem, s njegovim duhovnim bogoslužjem.

Crkva je tijelo Kristovo ukoliko se povezuje sa žrtvom/prinosom Krista Spasitelja. Euharistijsko slavlje Crkve ima dvostruko značenje: u njoj Crkva prikazuje svoje duhovno bogoslužje (»Crkva prikazuje samu sebe), a s druge strane u tome sakramentalnom slavlju Crkva prikazuje pravo Tijelo Kristovo. Očigledno da cijelo ovo razmišljanje u svojim temeljima ovisi o 1 Kor 10,16-17:

*»Čaša blagoslovna koju blagoslivljamo, nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo, nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha.«*

Cijeli se ovaj odlomak može sažeci na sljedeći način:

*»Ovdje zapravo vidimo ne već ustanovljenu Crkvu koja se ujedinjuje sa sakramentom tijela Kristova (sa sakramentom gotovim i zaokruženim).*

*Ovdje još mnogo više vidimo Crkvu koja od sebe čini »tijelo Kristovo« čineći tijelo Kristovo (euharistiju); kao što u isto vrijeme vidimo Krista koji sam sebe prinosi, prinoseći svoju Crkvu... Crkva je kulturno liturgijska zajednica u sakramentalnom jedinstvu s »tijelom« Kristovim.«<sup>11</sup>*

Slavitelj, biskup ili svećenik, predsjedava skupu vjernika u ime Kristovo (SC 33). Ta tvrdnja podrazumijeva 3 tradicionalna stajališta:

- Liturgijsko slavlje ima svog predsjedatelja koji vodi slavlje zajednice. On predvodi molitvu, a u starini je čak i određivao cjelokupno slavlje: određivao biblijska čitanja, improvizirao molitve...
- Ovaj predvoditelj je slavitelj koji moli, izlaže i tumači Božju riječ, lomi kruh. Nije običan službenik *ad hoc* ili za neko vrijeme zamoljen da organizira slavlje.
- Predvoditelj je slavitelj ne zbog toga što ga zajednica takvim postavlja, ili što bi se on isticao nekim izuzetnim krepostima, nego je on slavitelj po svećeničkom ili biskupskom ređenju. Zbog toga on djeluje u ime Kristovo. To je znak da se zajednica ne sabire svojom spontanom voljom, *nego zato jer je Krist saziva*. Zahvaljujući tome što predstavlja Krista, koji je Glava, slavitelj u molitvi i u liturgijskom slavlju predstavlja cijelu zajednicu. Usto je važno da je slavitelj u jedinstvu s Crkvom prema poslanju koje je primio od apostola. Zato je od izuzetne važnosti uloga mjesnog biskupa, nasljednika apostola. Nitko ne može predsjedati liturgijskom slavlju bez dopuštenja mjesnog biskupa.

Otkud ta posebna snaga euharistijskom slavlju? Prisjetimo se onoga što čini Krist na posljednjoj večeri i što čini učenik - predsjedatelj na euharistijskoj gozbi. Što je Isus mislio kad je rekao »Ovo činite meni na spomen«? Što mi to činimo, odnosno trebamo činiti? To je prevažno pitanje. Pogledajmo što je one večeri uoči muke, smrti i uskrsnuća činio Isus, i što čine apostoli - učenici u euharistijskom slavlju.

---

<sup>11</sup> S. MARSILLI, *Nav. dj.* 119-120. Usp. također kako L. CERFAUX u ovom kontekstu tumači 1 Kor 10,16-17: »Po Kristovu se tijelu ostvarilo otkupljenje, smrt i uskrsnuće; tijelo Kristovo je ambijent u kojem se ostvaruje naše posvećenje a mi se povezujemo s njim preko krštenja i euharistije... S druge strane i Crkva... i ona na svoj način mjesto gdje se po krštenju kršćani radaju i gdje zajednica ima udjela u tijelu Kristovu, mjesto gdje Kristov život obuzima ljude... Kršćani stoje u odnosu prema posvećenom ljudskom tijelu, koje je za njih izvor stvarnog, nadtjelesnog jedinstva: oni primaju tijelo Kristovo sakramentalno, u euharistiji, do koje dolaze preko krštenja. Jedinstvo vjernika koje se u Crkvi ostvaruje upravo po uzimanju udjela u tijelu Kristovu... 'Helenistička' usporedba tijela i udova, u našem je kršćanskom kontekstu stvarnost: mi doista nismo sami kao jedno tijelo, nego smo naprotiv udovi, a Krist je princip jedinstva i života u nama samima... Po krštenju smo ucijepljeni u tijelo Kristovo, a euharistija nas izjednačava s tim istim tijelom Kristovim... na način da Crkva za sve vjernike doista postaje njihovo tijelo. Kršćani su tijelo, ne samo rečeno radi usporedbe. Oni su tijelo Kristovo po sakramentalnoj i mističnoj stvarnosti.« (L. CERFAUX, *Il cristiano nella teologia, paolina*, Roma 1969., 153ss).



Što čini Krist?	Što čine apostoli - učenici?
<ul style="list-style-type: none"><li>● On moli - zahvaljuje.</li> <li>● Želeći vršiti volju Očevu sve do konca, on prinosi sama sebe.</li> <li>● Pretače u simbole kruha i vina svoju duhovnu žrtvu: predanje bez pridržaja Božjoj volji.</li> <li>● Daje apostolima jesti i piti od njegove duhovne žrtve. Time uspostavlja intimno zajedništvo s njima u tome trenutku koji je za njega najvažniji.</li> <li>● Zapovijeda da i apostoli to isto čine njemu na spomen.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>● U zahvalnoj se molitvi sjećaju silnih Božjih djela koja su kulminirala vazmenim otajstvom Kristove muke, smrti, uskrsnuća i proslave.</li> <li>● Kruh i vino na stolu Gospodnjem označava našu spremnost da i mi prinosimo Bogu duhovne žrtve.</li> <li>● Kruh i vino snagom Kristove posljednje večere su djelotvorni i stvarni znaci duhovne žrtve.</li> <li>● Učenikova, tj. naša duhovna žrtva, makar malena i nesavršena, u biti je ista: spremnost vršiti volju Božju. Tako u našim simbolima (kruhu i vinu) Krist prepoznaje samoga sebe, što se sakramentalno i potvrđuje riječima: <i>Ovo je tijelo moje.</i></li> <li>● Slave euharistiju.</li></ul>

Naglašavajući Kristovu stvarnu prisutnost u euharistijskoj gozbi, dodajemo: vjernici u misi na čelu sa svećenikom ne čine samo u obredu ono što je Krist učinio (tj. ne radi se o pukom oponašanju i ponavljanju), nego vjernici po euharistijskom slavju čine u sebi ono što je Krist učinio (tj. prinio Ocu duhovnu žrtvu predanja). Dakle:

*»Bitna sastavnica svakog liturgijskog čina jest činjenica da proizlazi od Crkve, ne ukoliko bi bila zakonski postavljena od Crkvene vlasti, ili ukoliko bi bila u skladu s predajom, nego po svom osnovnom poslanju: u naravi je Crkve da slavi liturgiju. Liturgija je bogoštovni čin u kojem Crkva otkriva i objavljuje samu sebe kao bogoštovnu zajednicu.«<sup>12</sup>*

<sup>12</sup> S. MARSILI, *Nav. dj.*, 145.

## Zaključak

Središte i stjecište svekolikog crkvenog života jest nedjeljna euharistija, jer po njoj Crkva postaje Crkvom. U euharistijskom slavlju sudjeluju svi kršćani prinoseći sami sebe. Sa svoje pak strane prezbiter u euharistijskom slavlju predstavlja Krista - Glavu Crkve, on u Kristovo ime okuplja zajednicu na euharistijskom slavlju po kojem ta zajednica i postaje tijelo Kristovo. Ne radi se o službi »ad hoc«, niti je zajednica određuje, nego to poslanje dolazi od Krista, a to je sakramentalno vidljivo po sakramentu reda. Sveopće i hijerarhijsko svećeništvo nisu suprotstavljeni jedno drugom, nego svako na svoj način ostvaruje Crkvu u euharistijskom slavlju.

Budući da je (nedjeljna) euharistija srce i izvorište životnosti Crkve, od izuzetne je važnosti kako je slavimo. Očito je da se po tome slavlju u velikoj mjeri može prosuditi zrelost mjesne Crkve. Stoga će biti važno premisliti i neka sasvim konkretna pitanja vezana uz (nedjeljno) euharistijsko slavlje.<sup>13</sup>

## IL PRESBITERO - PRESIDE DELL'EUCARISTIA

### Riassunto

*Qual'è il ruolo specifico del presbitero nella celebrazione eucaristica? Se una volta abbiamo creduto che il sacerdote celebra l' eucaristia e il popolo soltanto ne assiste, oggi non vogliamo affermare che non ci sarebbe differenza tra il ruolo del presbitero e quello di un laico nella celebrazione eucaristica. Nel nostro articolo abbiamo dato uno sguardo nella storia dei ministeri e delle carisme nella Chiesa primitiva, poi abbiamo trattato la dottrina del Concilio Vaticano secondo riguardo il sacerdozio comune e quello ministeriale nella vita della Chiesa. Così abbiamo potute mettere in rilievo il ruolo specifico del presbitero nella celebrazione dell' eucaristia. Infatti, il presbitero rappresenta Cristo - Capo della Chiesa. Questa missione proviene da Cristo. E' per questo che è importante il sacramento del ordine, perché Cristo ci raduna.*

---

<sup>13</sup> Evo nekoliko primjera i pitanja. Ako je osnovni smisao euharistije taj da je slavimo sa zajednicom vjernika (pogotovo nedjeljom), onda je upitna naša praksa da je npr. i za svećeničke mirovine misli stipendij »obračunska jedinica«, odnosno da je značajniji dio svećeničke plaće pokriven upravo misnim stipendijem. Netko bi zlobno mogao primijetiti da se euharistijsko slavlje tako pretvara u način zaradivanja svagdanjeg kruha. Gdje je tu zajednica, suslavlje i sve ono u što tako rado prst upiremo, ako je svećenik koji nije na župi (umirovljenik, profesor) upućen na to da koji puta - iako rjeđe - sam samcat slavi euharistiju jer nije na vrijeme stigao na koncelebraciju? Ili kad u katedrali u Velikom tjednu vidimo svećanu službu s puno koncelebranata dok u isto vrijeme mnoge zajednice ne slave velika otajstva, jer župnik ne može stići u sve filijale... Sljedeće bi pitanje moglo biti slavljenje mise preko tjedna. Ako je to toliko važno i potrebno, zašto se nikad ne slave na filijalama? A ako nije, zašto uopće svaki dan slaviti euharistiju? Ne bi li preko tjedna umjesto euharistije moglo biti neko drugo bogoslužje, kako je to u starini i bilo? Ili je i tu pitanje stipendija? Nije lako ljudima objasniti »duhovni« značaj tog sustava. Sve su to, međutim, pitanja za neku drugu temu i neku drugu diskusiju.